

פעילות מערכת הבנקאות בשוק ההון

מבוא

1. הוראה זו קובעת מספר דרישות מינימליות למערכת הניהול והבקרה בתאגיד בנקאי ובתאגידים נשלטים העוסקים בהשקעות וביעוץ להשקעות, ובמיוחד בתחום מניעת ניגודי עניינים.
(עיסוקו של תאגיד בנקאי בניירות ערך על חשבון לקוחותיו נדון בהוראה מס' 461).

מניעת ניגודי עניינים - כללי

2. (א) מעורבותם של התאגידים הבנקאיים בפעולות בשוק ההון ובהשקעות בנכסים פיננסיים הן עבור עצמם והן עבור לקוחותיהם, טומנת בחובה פוטנציאל של ניגודי עניינים. קיום מנגנון למניעת ניגודי העניינים חשוב הן כדי למנוע ניצול לרעה של העוצמה והמידע שבידי התאגיד הבנקאי והן כדי למנוע פגיעה בתאגיד הבנקאי, אם והיה ניצול לרעה מצד עובדיו, בתביעות של יחידים או בתביעות ייצוגיות, ובכך להגדיל את אמון הציבור במערכת הבנקאית כמתווך הוגן בשוק ההון.
(ב) על מנת למנוע ניצול לרעה של אותם ניגודי עניינים, על התאגיד הבנקאי לקיים מבנה ארגוני ובו "חומות סיניות" בעיסוק שיש לו בפעילויות השונות בשוק ההון. מבנה זה צריך למנוע מעבר של מידע שבידי יחיד או קבוצה הפועלים בעסק מעסקי התאגיד הבנקאי ו/או חברה הקשורה בתאגיד הבנקאי מלהגיע לידי יחיד או קבוצה אחרת הפועלים בעסקי התאגיד ו/או בחברה הקשורה בה. בנוסף, ה"חומות הסיניות" תמנענה מצב לפיו החלטות שהתקבלו בעסק מעסקי התאגיד ו/או בחברה הקשורה בו תהיינה משיקול זר.

הגדרות

3. "איש פנים" - מי שהוא בעל ענין בתאגיד הבנקאי, דירקטור או עובד של התאגיד הבנקאי או של תאגיד השולט בתאגיד הבנקאי או של תאגיד בשליטתם של אותם תאגידים. אולם לא ייחשב אדם כאיש פנים בשל כך בלבד שהוא מכהן כדירקטור או כעובד באותו תאגיד העוסק בהשקעות או בתאגיד אחר בשליטת התאגיד או בעל ענין בתאגיד הבנקאי, העוסק בהשקעות באותו תחום;

"בעל ענין" - מי שמחזיק יותר מחמישה אחוזים מסוג מסויים של אמצעי שליטה בתאגיד הבנקאי או בתאגיד אחזקה בנקאית שלו;

"חתם" - כמשמעותו בסעיף 1 לתקנות ניירות ערך (חיתום), התשנ"ג-1993;

המפקח על הבנקים: ניהול בנקאי תקין [4] (12/95)
פעילות מערכת הבנקאות בשוק ההון עמ' 2322-

- "ייעוץ להשקעות"- מתן ייעוץ לאחרים בנוגע לכדאיות של השקעה, החזקה, קניה או מכירה של נכסים פיננסיים;
- "מידע פנים"- כמשמעותו בפרק ח'1 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968;
- "מנהל תיקים"- מי שמנהל תיקי השקעה בנכסים פיננסיים עבור לקוחותיו, על פי יפוי כח המקנה שיקול דעת;
- "נייר ערך"- כמשמעותו בסעיף 1 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968, לרבות יחידות בקרן, ניירות ערך שהונפקו על ידי המדינה או על פי חוק מיוחד וניירות ערך שהונפקו מחוץ לישראל;
- "נכס פיננסי"- נייר ערך, פקדון במטבע ישראלי או במטבע חוץ, השקעה בקופת גמל, אופציות, חוזים עתידיים, לרבות בנכסים ובסחורות, או זכות לאחד מאלה;
- "קופת גמל"- כמשמעותה בסעיף 47(א)(2) לפקודת מס הכנסה;
- "קרן"- כמשמעותה בחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994 (להלן - חוק הקרנות);
- "תאגיד העוסק בהשקעות"- תאגיד הנשלט בידי תאגיד בנקאי, שעיקר עיסוקיו הוא באחד מתחומי ההשקעות;
- "תחום השקעות"- אחד מתחומים אלה:
- חיתום
- ניהול תיקי השקעות עבור לקוחות (להלן - ניהול תיקים)
- ניהול קופות גמל
- ניהול קרנות
- יעוץ להשקעות.

המסגרת לעיסוקים מסויימים בהשקעות

4. (א) תאגיד בנקאי לא ינהל בעצמו עיסוקים של חיתום, ניהול תיקים, ניהול קופות גמל וניהול קרנות.
- (ב) תאגיד העוסק בהשקעות לא יעסוק ביותר מאחד מתחומי ההשקעות.
- (ג) למרות האמור לעיל:

המפקח על הבנקים: ניהול בנקאי תקין [4] (12/95)
פעילות מערכת הבנקאות בשוק ההון עמ' 3322-

- (1) בנק לקידום עסקים יוכל לנהל בעצמו עסקי חיתום באישור המפקח, אם קיימת אצלו הפרדה נאותה בין תחום עיסוק זה לבין תחומים אחרים של עיסוקיו;
- (2) בנק שניהל קופת גמל לפני תחילתה של הוראה זו ושקיבל לכך אישור המפקח, יוכל להמשיך לנהל אותה קופת גמל;
- (3) תאגיד לניהול תיקים רשאי לעסוק גם ביעוץ להשקעות.
- (ד) תאגיד העוסק בהשקעות, לא יעסוק במתן אשראי; הוראה זו לא תחול על מתן אשראי מכספי קופות גמל.

מניעת ניגודי עניינים בתאגיד העוסק בהשקעות

5. תאגיד בנקאי השולט בתאגיד העוסק בהשקעות ינקוט באמצעים כדי למנוע ניגודי עניינים ובין היתר עליו לפעול כדלהלן:
- (א) בהרכב הדירקטוריון של תאגיד העוסק בהשקעות יתקיים אחד מאלה:
- אנשי פנים לא יהיו רוב הדירקטורים; או
 - כאשר יו"ר הדירקטוריון אינו איש פנים, יכול להיות רוב של אדם אחד לאנשי הפנים.
- (ב) מספר הדירקטורים של תאגיד העוסק בהשקעות, המכהנים גם כדירקטורים של תאגיד אחר העוסק בהשקעות, לא יעלה על שליש ממספרם הכולל, למעט בתאגידים העוסקים באותו תחום השקעות והנשלטים בידי אותו תאגיד בנקאי.
- (ג) דירקטור של תאגיד העוסק בהשקעות לא יכהן בעת ובעונה אחת ביותר משני תאגידים נוספים העוסקים בהשקעות, למעט בתאגידים העוסקים באותו תחום השקעות והנשלטים בידי אותו תאגיד בנקאי.
- (ד) רוב הדירקטורים של תאגיד העוסק בהשקעות יהיו מנין חוקי בישיבת הדירקטוריון, ובלבד שמספרם של דירקטורים המכהנים כדירקטורים של יותר מתאגיד אחד העוסק בהשקעות, לא יעלה על שליש ממספרם הכולל, למעט בתאגידים העוסקים באותו תחום השקעות והנשלטים בידי אותו תאגיד בנקאי.
- (ה) וועדת ההשקעות של תאגיד העוסק בהשקעות תהא ועדה של הדירקטוריון ותקבע את מדיניות ההשקעות ואת המדיניות בדבר הצבעה באסיפות של התאגידים שניירות הערך שלהם בידי אותו תאגיד העוסק בהשקעות. אנשי פנים לא יהיו רוב החברים בכל ישיבה של ועדת ההשקעות. קבעה ועדת ההשקעות הנחיות להשקעה, יהא שיקול הדעת, במסגרת אותן הנחיות, נתון לעובד שאינו איש פנים, כאמור בפסקה (ח).
- (ו) חבר ועדת השקעות בתאגיד העוסק בהשקעות לא יכהן כחבר ועדת השקעות של תאגיד אחר העוסק באותו תחום השקעות.
- (ז) לא יהא חבר בוועדת השקעות של תאגיד העוסק בהשקעות שמתוקף תפקידו בתאגיד אחר העוסק בהשקעות או בתאגיד בנקאי, הוא בעל גישה ישירה למידע שאינו נחלת הכלל לגבי עסקאות בניירות ערך מסויימים.

- (ח) העובדים והמנהלים של תאגיד העוסק בהשקעות, להם שיקול דעת להחליט על השקעות, לא יהיו עובדי התאגיד הבנקאי. לעניין זה, לא ייחשב כעובד התאגיד הבנקאי, עובד כזה הנמצא בחופשה ללא תשלום, או עובד מושאל או עובד בקבוצה הבנקאית שאינו נחשב כאיש פנים.
- (ט) התאגיד הבנקאי לא יורה ולא ידריך את התאגידים העוסקים בהשקעות, בדבר רכישה או מכירה של נכס פיננסי כלשהו, בדבר דרך ההצבעה מכח נייר ערך ובדבר מימוש זכויות הכרוכות בנייר ערך; אולם לא תהיה מניעה להעביר לידיעת אותם תאגידים ניתוח מקצועי כלכלי של תאגיד מסויים המבוסס על מידע גלוי, אם היחידה המעבירה את אותם הניתוחים או התאגיד הקשור המעבירם, עוסקים בניתוחים כאלה כחלק מעיסוקם הרגיל. כן לא תהא מניעה מלקבל ניתוח מגמות כלליות או חוות דעת כלליות לגבי השקעות שאינן נוגעות להשקעה בתאגיד מסויים.
- (י) פסקאות (א)-(ו) לא יחולו על מנהל קרן, שחל עליו חוק הקרנות.
- (יא) סעיף זה לא יחול על תאגיד שעיסוקו הבלעדי הוא הערכת שווי של חברות.

הבקרה בתאגיד העוסק בהשקעות

6. דירקטוריון של תאגיד העוסק בניהול תיקים, בניהול קופות גמל או בחיתום ימנה ועדת ביקורת כאמור בסעיף 21 להוראה מס' 301 ותפקידי הוועדה יהיו כאמור בסעיף 22 להוראה מס' 301. לצורך סעיף זה, דירקטור שאינו איש פנים ייחשב כדירקטור חיצוני.
7. דירקטוריון של תאגיד העוסק בניהול תיקים, בניהול קופות גמל או בחיתום ימנה מבקר פנימי לתאגיד על פי הצעת וועדת הביקורת. ניתן למנות כמבקר הפנימי כאמור את המבקר הפנימי של התאגיד הבנקאי השולט בתאגיד.
8. ההנהלה של תאגיד העוסק בהשקעות תקבע מערכת של בקרה פנימית שתבטיח, בין היתר:
- (א) יישום מדיניות התאגיד והנחיות הנהלתו (לרבות ועדת ההשקעות) והתאמת הפעילות להוראות הלקוחות;
- (ב) הפרדת תפקידים בין מי שמקבל החלטות בענין השקעות עבור גופים קשורים (כגון ניהול תיקים עבור קופות גמל קשורות) לבין מי שמחליט בענין השקעות עבור לקוחות אחרים;
- (ג) הפרדת תפקידים בין מי שנותן הוראה להשקיע, לבין מי שמבצע אותן השקעות ולבין מי שבודק את ביצוע ההשקעות; יחד עם זאת, אין זה מונע מנותן ההוראה לבדוק את הביצוע;
- (ד) הערכה תקופתית של ביצועי השקעות, תוך השוואת הביצועים בתחומים השונים;
- (ה) הגדרת פעולות ופוזיציות חריגות, תוך קביעת מנגנון למעקב ואיתור פעולות ופוזיציות אלו, לרבות ניתוח עיסקות בניירות ערך מחוץ לבורסה על פי התנהגות מחיר נייר ערך לאורך זמן;

המפקח על הבנקים: ניהול בנקאי תקין [4] (12/95)
פעילות מערכת הבנקאות בשוק ההון עמ' 5322-

(ו) דיווח לרשויות על פי דין.

9. ההנהלה של תאגיד העוסק בניהול תיקים, בניהול קופות גמל או בניהול קרנות תקבע נהלים מפורטים בעניינים אלה:

- (א) שיטת פיצול עיסקאות המבוצעות במרוכז עבור מספר לקוחות;
- (ב) עיסקאות מחוץ לבורסה;
- (ג) השתתפות בהנפקות;
- (ד) תיקון טעויות.

מניעת ניגודי עניינים ביעוץ להשקעות בניירות ערך

10. בחר התאגיד הבנקאי לעסוק במישרין ביעוץ ללקוחותיו בדבר השקעות בניירות ערך (להלן בסעיף זה - "יעוץ"), יפריד בין עיסוקו ביעוץ ללקוחות לבין יתר עסקי התאגיד הבנקאי, כדי למנוע ניגודי עניינים כאמור, כך שיתקיימו "החומות הסיניות". דרך ההפרדה תיקבע בנהלים כתובים אשר יתייחסו בין היתר, לעניינים הבאים:

(א) הפרדה ארגונית

התאגיד הבנקאי יפריד ארגונית ברמת המטה, בין עיסוקו ביעוץ לבין יתר עיסוקיו. הפרדה זאת תתבטא בכך, שהיעוץ יאורגן במסגרת מטה נפרדת בתוך התאגיד הבנקאי - כמו אגף, מחלקה וכדומה (להלן - יחידת הייעוץ) - כאשר כל עובדי יחידת הייעוץ ומנהליה יעסקו באותה עת בתחום זה בלבד.

מנהל יחידת הייעוץ לא יהיה כפוף לחבר בהנהלת התאגיד הבנקאי אשר אחראי לתחום האשראי או ההשקעות של התאגיד הבנקאי (נוסטר).

(ב) הפרדה מקצועית

עובד שירכז, ינתח, יעביר מידע וימליץ על סמך ניתוחים כלכליים ליועצי ההשקעות, על השקעות ספציפיות בתחומים שונים, יעסוק אך ורק בניתוח ובהעברת הנתונים.

הנתונים, הניתוחים, המידע וההמלצות המועברים ליועצי ההשקעות יתבססו על מידע שאינו מידע פנים.

(ג) הפרדה עסקית

התאגיד הבנקאי יפעל למניעת העברת מידע פנים על נשוא ההשקעה בין היחידות השונות בתאגיד הבנקאי לבין העוסקים ביעוץ, הן ביחידת הייעוץ והן בסניפים. ההפרדה תכלול, בין היתר, את העניינים הבאים:

(1) לא יעביר התאגיד הבנקאי לעוסקים ביעוץ מידע הידוע לו במסגרת עיסוקיו האחרים ואשר אינו נחלת הכלל או שלא נערך על פי נתונים שהם נחלת הכלל.

(2) לא תהיה למי שעיסוקו ביעוץ גישה לנתונים שנצברו בגופים אחרים בתאגיד הבנקאי ובפרט לנתונים על האשראי וההשקעות של לקוחותיו של התאגיד הבנקאי ושל התאגיד הבנקאי עצמו.

המפקח על הבנקים: ניהול בנקאי תקין [4] (12/95)
פעילות מערכת הבנקאות בשוק ההון עמ' 6322-

מתן שירות לטובת הלקוח

11. (א) במסגרת חובת האמון המוטלת על תאגיד בנקאי ועל תאגיד העוסק בהשקעות, עליהם לפעול לטובת לקוחותיהם, לא להעדיף ענייניהם האישיים או עניינו של אחר על פני טובת לקוחותיהם ולא להעדיף עניינו של לקוח אחד על פני לקוח אחר.
- (ב) לאור האמור בסעיף קטן (א), תאגיד בנקאי ותאגיד העוסק בהשקעות לא יתגמל את עובדיו באמצעות תמריצים אישיים לגיוס השקעות בנכסים פיננסיים שלו או של גופים הקשורים אליו, אולם מותר לתגמל את עובדי סניף עבור רווחי הסניף.

בקרה על יעוץ להשקעות

12. (א) הנהלת תאגיד בנקאי או תאגיד נשלט העוסק ביעוץ להשקעות תקיים מעקב אחר היעוץ הניתן בפועל ללקוחותיהם, הן ברמת לקוח והן ברמת יועץ בודד או סניף.
- (ב) המעקב והניתוח של מגמות היעוץ לפי יועץ בודד או סניף מיעץ ניתנים לביצוע באמצעות תוכנה שתזוהה ותרכז את העסקות שבוצעו על פי היעוץ של כל יועץ או של היועצים של כל סניף. המעקב יכול לגלות יעוץ מגמתי, התרכזות בהשקעות מסוימות כאשר לא סביר שיש זהות בצרכים של הלקוחות השונים, החזקה לטווח ארוך של השקעות שנועדו לטווח קצר, וכד'.

רוטציה בין ממלאי תפקידים

13. על הנהלת התאגיד הבנקאי או תאגיד נשלט העוסק בהשקעות לקבוע ולישם מדיניות שתבטיח רוטציה בין ממלאי תפקידים בעיסוק בהשקעות.

תיעוד

14. כל הדיונים שהתקיימו וכל ההחלטות שהתקבלו בפורומים המקצועיים הדנים בהשקעות ובגופים המאשרים השקעות אלו יתועדו בכתב.

פטורים

15. תאגיד בנקאי, העוסק בתחומי ההשקעות כאמור לעיל ואשר בשל גודלו לא ניתן ליישם בו את כל האמור בהוראה זו, רשאי להציע למפקח על הבנקים הצעה חילופית שתביא לכלל ביטוי את ההוראות האמורות. המפקח רשאי לאשר במקרה כזה את ההצעה החילופית או חלקיה או להוסיף עליה מגבלות.

* * *